

הרב אביה לוינ זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 144

כ"ב תשרי
תש"פ

שמחת תורה

דרך חיים

ספר האחר כמו שאנו עושים בשמחת תורה ע"פ המדרש מפני קטרוג השטן.

שמחת הסיום שלנו את התורה מלווה גם בשמחת ההתחלה, לכן שני חתנים יש לנו - חתן תורה וחתן בראשית, לבטא את אהבתנו אל התורה מצד השלמתה ויחד עם זה מצד התחלת לימודה.

חג שמח!

חיים

מדין תורה יום שמחת תורה הוא יום שמיני עצרת, שהוא כרגל בפני עצמו. עיקרו של החג לא בא סביב אירוע היסטורי כזה או אחר, אלא לבטא את הקשר והחיבור העמוק שבינינו ובין רבונו של עולם, כפי שתיארו חז"ל (מסכת סוכה דף נה:): "משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו: עשו לי סעודה גדולה. ליום אחרון אמר לאוהבו: עשה לי סעודה קטנה, כדי שאהנה ממך". עצם הקשר המיוחד שבין עם ישראל אל הקב"ה הוא הסיבה לשמחת היום, ולא משום טעם אחר.

בגלות ישנה הפרדה בין יום שמיני עצרת לשמחת תורה, אבל כאן בארץ ישראל שני הימים הללו מתאחדים ליום אחד. יום שמחת תורה הוא היום בו אנו שמחים בקדוש ברוך הוא, משום ש"ג' דרגין אינו מתקשרן דא בדא קודשא בריך הוא אורייתא וישראל" כלשון הזהר (אחרי מות עג ג).

בחג זה אנו מציינים את סיום התורה כולה. מחד סיום מסכת הוא דבר חשוב ויקר, כלשון אביי: "תיתי לי, דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבידנא יומא טבא לרבנן". סיום מסכת הוא יום טוב המבטא שלמות של קניין התורה. מאידך, דרשו מקובלים ששמו של שרו של עשו סמא"ל הוא ראשי תבות 'סיום מסכת אין לעשות'. ובישוב הדברים כתב זקני המהרש"א על הגמרא (עבודה זרה יט.) על תנאים שסיימו ספר ומיד התחילו ספר אחר - "נראה דאשמעינן שבשעה שמסיימין ספר אחד יש להתחיל

הרב אריה לוין זצ"ל - "דב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

באחת מרשימותיו של ר' אריה תחת הכותרת 'לזכרון' מובאים דברים שרשם בשם מורו ורבו רבי חיים ברלין, בנו של הנצי"ב מוולוז'ין, מהי הסיבה שהביאה לסגירת 'אם הישיבות' - ישיבת וולוז'ין.

"מה שהזהירני וציווה עלי מר אבא הגאון זצלל"ה הכ"מ קדם פטירתו: על דבר מה שמסר נפשו על עניין הישיבה דוולוז'ין, שלא להכניס לתוכה שום לימוד חול, ולסיבה זו נסגרה הישיבה, ומזה נחלה בחוליו אשר לא עמד ממנה. וציווה לי באזהרה שלא להסכים לעניין זה בלא שום הוראת היתר בעולם.

ואמר שהקדוש ברוך הוא רמז כל זה בתורה, שאמר להבדיל בין הקודש ובין החול, היינו שכל ענייני חול המתערבים בקודש בלי הבדל - לא די שאין ענייני לימודי החול מקבלים קדושה, אלא אף זו שענייני לימודי קודש מתקלקלים מהם. על כן לא ירע לך בני מה שהעניין הזה גרם לי לצאת מן העולם. כי כדאי הוא העניין הגדול הזה למסור נפשו עליו.

כל זה דיבר אליי ביום ג כ"ו מנחם אב שנת תרנ"ג בווארשא".

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

בשבת זו מתפללים את התפילה כבכל שבת בתוספת "יעלה ויבוא". ומוסיפים בשחרית הלל שלם, ולאחר מכן הושענות של שבת. אין נוטלים ארבעת המינים בשבת, ואין מקיפים את הבימה בשעת אמירת ההושענות.

אחר ההושענות נהגו האשכנזים לקרוא מגילת קהלת בלא ברכה, אלא אם קוראים ממגילה כשרה, ואחר הקריאה אומרים קדיש יתום. במוצאי שבת מבדילים כבכל שבת על יין נר ובשמים.

במוצאי שבת יכול הושענא רבה, שלפי דברי הזהר הוא זמן מיוחד לתשובה ותיקון הדין שנחתם ביום כיפור, משום שבו ביום מעבירים מלאכי מרום פתקים בענין דינו של אדם. לכן נוהגים לברך איש את רעהו ב"פתקא טבא". רבים נוהגים לעשות תיקון, ולשבת ללמוד במהלך הלילה, איש איש כמנהגו וחפצו. יש הנוהגים לטבול קודם תפילת שחרית לתוספת טהרה, משום שבתפילת שחרית מאריכים באמירת הושענות (על שמן נקרא היום הושענא רבה), והאשכנזים נוהגים שהחזן לובש קיטל. אחר סיום אמירת ההושענות מניחים את ארבעת המינים ונוטלים חמש ערבות ומוסיפים תפילת על הורדת המטר ולאחר מכן חובטים בהן חמש פעמים.

טרם כניסת שמיני עצרת נוהגים לאכול מעט בסוכה ולומר תפילה על היציאה מהסוכה: "יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו כשם שקיימתי וישבתי בסוכה זו כן אצכה לשנה הבאה לישוב בסוכה של לויתן". ויש מוסיפים: "רבונא דעלמא, יהא רעוא מן קדמך שאותן מלאכים הקדושים השיכים למצות סכה ולמצות ד' מינים לולב ואתרוג הדס וערבה, הנוהגים בחג הסוכות הם יתלו עמנו בצאתנו מן הסכה ויכנסו עמנו לבתינו לחיים ולשלום. ולהיות תמיד עלינו שמירה עליונה ממעון קדשך, ולהצילנו מכל חטא ועון ומכל פגעים רעים, ומכל שעות רעות המתרגשות לבא לעולם. ותערה עלינו רוח מרום. וחדש כליותנו לעבדך באמת באהבה וביראה. ונתמיד חאד בתלמוד תורתך הקדושה ללמוד וללמד. וזכות ארבעה מינים ומצות סכה יעמוד שתאריך אפך עד שובינו אליך בתשובה שלימה לפניך. ונתקן כל אשר פגמנו. ונזכה לשני שלחנות בלי צער ויגון אני ובני ביתי ויוצאי חלצי. ונהיה כלנו שקטים ושלמים דשנים ורעננים. ועובדי השם באמת לאמתו כרצונך הטוב בכלל כל בני ישראל. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי".

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

הנשים מדליקות נרות כבכל ערב יום טוב, בנות אשכנז נוהגות לברך שהחיינו בשעת הדלקת נרות ובנות ספרד יוצאות בברכת הבעל בשעת הקידוש. הטעם שאומרים "שהחיינו" על אף ששמיני עצרת הוא חלק מחג הסוכות משום שחז"ל הגדירו שהוא נחשב כרגל בפני עצמו. מרבית בריקודים עם ספרי התורה, ועושים ז' הקפות עם הספרים סביב הבימה. טרם סיום תפילת ערבית נוהגים לקרוא את תחילת פרשת "וזאת הברכה". בשחרית שבים ועושים הקפות ונוהגים להעלות את כל המתפללים לתורה בחמשת העליות הראשונות, ולשם כך שבים וקוראים את פרשת וזאת הברכה מתחילתה עד העלייה החמישית עד אשר ייכלו העולים. לעליה השישית מעלים את חתן התורה שנבחר לסיים את התורה, ואחריו מעלים את חתן בראשית לקריאת תחילת פרשת בראשית. לאחר שקראו את פרשת בראשית מעלים אדם אחר לקרוא במפטיר את קרבן היום ואת ההפטרה.

קודם תפילת מוסף או קודם חזרת הש"ץ נוהגים להתפלל תפילת הגשם, ומאז והלאה מוסיפים "משיב הרוח ומוריד הגשם" בכל תפילה. אמנם "ותן טל ומטר לברכה" לא מוסיפים עד ז בחשון. במוצאי החג עושים הבדלה כבכל מוצאי חג על היין בלבד בלא בשמים, שבאים בשבת משום הנשמה היתירה המיוחדת לשבת, ובלא נר שבא משום בריאת האש במוצאי שבת. יש נוהגים לעשות הקפות שניות להראות חיבה נוספת לתורה ושמחה ברכה. ומברכים איש את רעהו בברכת "חורף בריא".

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה |

האם יש עניין לעשות סעודה שלישית ביום טוב?

תשובה |

מִרְנַן הַשּׁו"ע (ס' תַּקכ"ט ס"א) כָּתַב שֶׁלֹּא נִהְגוּ לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה שְׁלִישִׁית בְּיוֹם טוֹב, וְכֵן מוּבָא גַם בְּשֵׁם הַגַּר"א (מַעֲשֵׂה רַב). אֲךָ מֵעֲנִיין שֶׁהֵיכָב"ץ (בְּסִידוּרוֹ) מְדַמָּה אֶת יוֹם טוֹב לַשַּׁבָּת, וּפְסָק בְּזֵה כְרַמְב"ם (הַלְכוֹת יוֹם טוֹב וּשְׁבַת) שִׁישׁ חִיּוֹב שֶׁל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית בְּיוֹם טוֹב, וְכֵן כָּתַב שִׁישׁ לַעֲשׂוֹת סְעוּדַת מַלּוּוּה מַלְכָּה אַחֵר יוֹם טוֹב. וַיְדוּעַ שֶׁכֵּךְ הָיָה נוֹהֵג מִרְנַן הַחַזוֹ"א (מוֹעֲדִים וְזִמְנִים ח"ז ס' קנ"ג). אוֹלַם הָעוֹלָם מִיקָל כַּדְּבָרֵי מִרְנַן הַשּׁו"ע וְלֹא אוֹכַל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית בְּיוֹם טוֹב.

שאלה |

האם מותר להדליק נר זכרון בחג?

תשובה |

מִרְנַן הַבֵּיה"ל דֵּן בְּזֵה (ס' תַּק"ד) וּמַסְקֵנָה הַדְּבָרִים: לַכְתַּחֲלִיל נִדְלִיק בְּעֶרֶב יו"ט נֵר נִשְׁמָה שִׁידֻלֵּק כָּל הַחֵג. מִי שֶׁשָּׁכַח יִכּוֹל לַהֲקֵל לַהֲדִלֵּק בְּבֵית הַכִּנְסַת, אֲבָל דּוּקָא בַּחֲדָר הַמִּרְכָּזִי, אֲךָ לֹא בַּחֲדָר צַדִּי אוֹ בְּבֵיתוֹ בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא. מִשּׁוֹם שֶׁבַעֲבָר שֶׁהִשְׁתַּמְשׁוּ לְאוֹר הַנֵּר הָיָה מוֹשֵׁג שֶׁל רִיבּוֹי אוֹרָה בַּחֵג וְהָיָה תוֹעֵלֶת בַּהֲדֻלְקַת נֵר לַעֲלִילוֹי נִשְׁמַת הַנִּפְטָרִים, מָה שֶׁאֵין כֵּן הַיּוֹם שֶׁמִּשְׁתַּמְשִׁים לְאוֹר הַחֲשֵׁמֶל וְאֵזִי אֵין הַבְּדֵל הֵיכָן הַנֵּר יִהְיֶה דוֹלֵק. לָכֵן יֵשׁ לַהֲיַעֲרֵךְ כְּרָאוּי וְלַהֲדִלֵּק בְּעֶרֶב הַחֵג נֵר שִׁידֻלֵּק לַתּוֹךְ הַחֵג.

